

KULTURDEPARTEMENTET
Postboks 8030 DEP
0030 OSLO

Deres referanse
17/2010

Vår referanse
21/02427-2

Dato
24.09.2021

Høringssvar - NOU 2021:3 Barneliv foran, bak og i skjermen og notat om forslag til endringer i bildeprogramloven

Vi viser til Kulturdepartementets brev av 25. juni 2021 om høring av NOU 2021:3 *Barneliv foran, bak og i skjermen - Utvalg for beskyttelse av barn og unge mot skadelig medieinnhold – med særlig vekt på pornografisk og seksualisert innhold*. Høringsfrist er 24. september 2021.

Medieskadelighetsutvalget ble utnevnt 7. juni 2019 og overleverte sin innstilling til kulturministeren 15. mars 2021. Utvalget har kartlagt og sammenstilt kunnskapen om skadevirkningene av eksponering for ulike typer medieinnhold og skisserer alternative muligheter for økt beskyttelse av barn. En hovedkonklusjon er at det er behov for et koordinert samspill av sektorovergripende tiltak for å ivareta barnas beste i den digitale medievirkeligheten. Utvalget vurderer ikke nye lovmessige tiltak som et effektivt virkemiddel, og anbefalingene gjelder hovedsakelig tiltak rettet mot å styrke kunnskapsgrunnlag, koordinering og kommunikasjon.

Et av forslagene i NOU 2021:3 er å avvikle den statlige forhåndskontrollen av kinofilm. Parallelt med utvalgsarbeidet har Medietilsynet på oppdrag fra Kulturdepartementet utredet de juridiske og praktiske sidene av en slik avvikling. Høringen omfatter også Medietilsynets notat av 9. juni 2021 om endringer i bildeprogramloven.

Generelle merknader

Datatilsynet har gjennomgått ovennevnte utredning og notat. Våre merknader knytter seg til de personvernrettslige sidene ved Medieskadelighetsutvalgets utredning og anbefalinger. Vi har ikke merknader til forslaget om endringer i bildeprogramloven.

Utfordringene knyttet til barns bruk av media er mange og komplekse. Som det pekes på i utredningen er ikke barn lenger bare passive konsumenter av medieinnhold, men også i økende grad aktivt deltagende produsenter og/eller formidlere av innhold.

Datatilsynet vil fremheve at personvern er et sentralt element for å ivareta barnas beste i den digitale medievirkeligheten. Vi viser til at barn og unge har et særlig krav på beskyttelse etter EUs personvernforordning og personopplysningsloven. Blant annet oppstiller personopplysningsloven en aldersgrense på 13 år for barns samtykke til bruk av informasjonssamfunnstjenester.

Vi støtter utvalgets hovedkonklusjon om at det er behov for et koordinert samspill av sektorovergripende tiltak for å ivareta barnas beste i den digitale medievirkeligheten. Vi viser i den forbindelse til den nye nasjonale strategien for trygg digital oppvekst, som ble lansert 3. september 2021. Strategien fastslår viktige prinsipper for myndighetenes videre arbeid for barn og unges digitale liv, og tar for seg temaer som sosiale medier, personvern og digital kompetanse.

Datatilsynet bemerker at Medieskadelighetsutvalget anbefalinger i all hovedsak er av overordnet karakter. I det videre arbeidet med oppfølging av utredningen vil det derfor være behov for å konkretisere anbefalingene nærmere. Oppfølgingen av utredningen bør også ses i sammenheng med personvernkommisjonens utredning, som skal leveres innen 1. desember 2021. I henhold til mandatet skal personvernkommisjonen blant annet:

- Kartlegge hvordan barn og unges personvern ivaretas i Norge
- Foreslå tiltak som styrker den digitale forbrukerkompetansen til barn og unge
- Kartlegge hvordan utstrakt bruk av og eksponering i sosiale medier, herunder brukergenerert innhold, påvirker barn og unges personvern, og foreslå eventuelle tiltak for å bedre personvernet

Datatilsynet stiller seg positiv til å bidra i det videre arbeidet. Nedenfor følger våre kommentarer til utvalgets anbefalinger i utredningens punkt 11.

Til punkt 11.2 Kunnskap

Som utvalget påpeker er personvern en underkommunisert del av økt mediebruk, og det er manglende kunnskap om dette både hos barn og unge, foreldre og lærere:

«Det samles store mengder personopplysninger når barn – og voksne – bruker digitale medier. Ofte mer enn hva brukeren er klar over. På samme måte som kunnskap om skadelig medieinnhold, vil tidlig bevissthet om andre digitale utfordringer, som for eksempel personvern, være avgjørende for å kunne håndtere en digital verden sikrere.»

For å møte utfordringene knyttet til kunnskap anbefaler utvalget blant at kunnskap om personvern bør styrkes blant barn og unge. Utvalget anbefaler også at myndighetene bør samarbeide med medieaktører og andre samfunnsaktører om opplysningskampanjer med målsetning om å informere om god mediebruk og digital dømmekraft, og å hindre barn i selv å delta i ulovlige aktiviteter på nettet.

Datatilsynet støtter disse anbefalingene. Vi vil i den forbindelse peke på at Utdanningsdirektoratet og Datatilsynet i flere år har drevet nettressursen dubestemmer.no sammen. Der kan særlig elever og lærere, men også andre, lære om personvern og digital dømmekraft gjennom fakta, filmer, historier fra virkeligheten og diskusjonsoppgaver. En mer brukervennlig versjon av ressursen ble relansert i juni 2021. Målet med opplegget er å gi økt bevissthet, refleksjon og kunnskap om personvern, og de valgene barn og unge i alderen 9 til 18 gjør gjennom bruk av digitale medier. Digital dømmekraft handler om å gjøre elevene til ansvarlige og trygge nettbrukere.

Til punkt 11.3 Koordinering

Det er mange aktører som er engasjert i arbeidet med barn og medier. Utvalget mener dette bidrar til at innsatsen i dag kan fremstå som uoversiktlig for barn og unge som bruker medier og mener at arbeidet bør koordineres bedre. Utvalget anbefaler blant annet at lover som regulerer barns mediebruk, herunder bildedeling, bør være klare og forståelige. De bør bidra til en mest mulig ensartet praksis, og grensene for hva som er lov bør være slik at de lettest mulig kan formidles til barn og unge. Datatilsynet er enig i at dette bør være en klar målsetting.

Til punkt 11.4 Kommunikasjon

Kommunikasjon knyttet til mediebruk og medieinnhold innebærer betydelige utfordringer. Det er mange ulike aktører som berøres, og det er mange og til dels motstridende retningslinjer og regler som gjør seg gjeldende i barn og unges hverdagsliv. For eksempel nevner utvalget at det er pedagogisk utfordrende å formidle retningslinjer for bildedeling; det kan være utfordrende for voksne å formidle dette korrekt og forståelig til barn og ungdom, men det kan også være vanskelig for voksne å forstå gjeldende regler. Utvalget peker også på at det kan være vanskelig å vite når medieinnhold og mediebruk går «over grensen» fra å være potensielt skadelig til å bli kriminelt. Utvalget anser politiets tilstedeværelse på nett som viktig når så stor del av barn og unges liv foregår elektronisk. I debatten omkring politiets bruk av elektroniske midler i etterforskningen reises ofte spørsmål om hvilke fullmakter politiet bør ha, for eksempel lagring av IP-adresser og andre etterforskningsmetoder. Utvalget har ikke tatt stilling til disse spørsmålene i utredningen, men vurdert dem som spørsmål som ikke bør avgjøres spesielt for barn og unge, men i en bredere kontekst om etterforskningsmetoder og personvern generelt.

Utvalget anbefaler blant annet at myndighetene må gi mer informasjon om aktuelt regelverk, og at regelverket bør håndheves på en tydelig måte. Videre anbefaler de at barn må få god og oppdatert informasjon om hva som er lovlig når det gjelder kommunikasjon på nett og bildedeling. Plattformene og politiet må ta ansvar for å fjerne ulovlige nakenbilder og plattformene bør ha tydelige varsel om ikke å dele uønskede nakenbilder.

Datatilsynet er enig i at det er viktig å informere om de rettslige rammene (personvernrettslige og strafferettslige) knyttet til bruk av elektroniske plattformer. Vi mener videre det er viktig at informasjon tilpasses ulike målgrupper. Vi viser i den forbindelse til vår omtale av nettstedet dubestemmer.no over.

Når det gjelder politiets fullmakter for forebygging og etterforske lovbrudd deler vi utvalgets synspunkt om at slike spørsmål bør vurderes i en bredere kontekst om etterforskningsmetoder og personvern generelt.

Med vennlig hilsen

Bjørn Erik Thon
direktør

Maren Vaagan
juridisk seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer